Victor Celac

DESPRE O EMENDARE NEAVENITĂ ÎN EDIŢIA *PSALTIRII HURMUZAKI* (DE ION GHEŢIE ŞI MIRELA TEODORESCU. BUCUREŞTI, EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, 2005)

În *Psaltirea Hurmuzaki*, fila 5v/16, apare forma *aciuotoriu*: *Şi va fi Domnul* ***aciuotoriu*** *mişelului, agiutoriu în vreame bunră, în grijă* (v. facsimilele din ediţia din 2005, vol. 1; v. şi nota 87 de la p. 92). În textul stabilit, editorii au considerat că e vorba de o greşeală şi au emendat-o în felul următor: *Şi va fi Domnul* ***agiutoriu*** *mişelului, agiutoriu în vreame bunră, în grijă* (vol. 1, p. 92). Observăm că în aparatul critic al *Psaltirii Scheiene* (ed. I.-A. Candrea, 1916, vol. II, p. 12) şi în glosarul aferent (*ibidem*, p. 342) fusese menţionată, pentru *Psaltirea Hurmuzaki*, aceeaşi lecţiune pe care o citim în manuscrisul *Psaltirea Hurmuzaki*: ***aciuotoriu***.

În încercarea de a determina statutul grafiei *aciuotoriu* din manuscris şi de a vedea în ce măsură se justifică emendarea ei în *agiutoriu*, în textul ediţiei din 2005, am comparat pasajul respectiv cu alte versiuni ale *Bibliei* (e vorba de psalmul 9, versetul 10):

1. *Septuaginta*: Καὶ ἐγένετο κύριος **καταφυγὴ** τῷ πένητι, βοηθὸς ἐν εὐκαιρίαις ἐν θλίψει.

2. *Vulgata*: *Et factus est Dominus* ***refugium*** *pauperi, adiutor in oportunitatibus in tribulatione* (https://www.biblestudytools.com/vul/psalms/9.html).

3. *Psaltirea slavo-română*, 1577, textul slavon: [...] ***pribežište*** *ubogomu* [= *refugiu* (sau *adăpost*) *pentru cel sărman*] (ed. Stela Toma, 1976, p. 57).

4. *Psaltirea slavo-română*, 1577, textul românesc: *Şi fu Domnul* ***fugire*** *measerului, ajutoriu în dulce vreamia în grije* (ed. Stela Toma, 1976, p. 57).

5. *Psaltirea Scheiană*, 1573–1578: *Şi fu Domnul* ***fugire*** *measerului, ajutoriu în dulce vreamia în grijă* (ed. I.-A. Candrea, 1916, vol. II, p. 12).

6. *Biblia Şerban*, 1688: *Şi Să făcu Domnul* ***scăpare*** *săracului, ajutoriu la bune vremi, întru năcazuri.*

7. *Biblia Anania*, 2012: *Şi S-a făcut Domnul* ***scăpare*** *sărmanului, ajutor la vreme de necaz* (https://www.dervent.ro/biblia.php).

LR, LXVII, nr. 3–4, p. 389–390, Bucureşti, 2018

BDD-A30646 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:28 UTC)

Aşadar, *aciuotoriu* (= *aciuător*, derivat de la *aciua* „a (se) adăposti", verb semnalat în română din 1581, probabil moştenit din latină [v. DELR]) corespunde cu gr. καταφυγή, lat. *refugium*, slavon *pribĕžište* („refugiu, adăpost"), dar şi cu *fugire, scăpare* în alte traduceri româneşti ale *Bibliei*, mai vechi sau mai noi. Sensul este „loc de scăpare, adăpost, refugiu" (cf. glosarul *Psaltirii Scheiene* [ed. I.-A. Candrea, 1916, vol. II, p. 342]). Această formă din *Psaltirea Hurmuzaki* poate să nu fie o traducere foarte reuşită, dar credem că ea nu reprezintă o grafie greşită în cel mai vechi text românesc păstrat. După toate probabilităţile, editorii din 2005 nu au ţinut seama de soluţia dată cu aproape 100 de ani în urmă de I.-A. Candrea (care a preluat forma corectă din manuscris: *aciuotoriu*). Nu era necesară emendarea formei ***aciuotoriu*** (din manuscrisul *Psaltirii Hurmuzaki*) în ***agiutoriu*** (în textul stabilit în ediţia din 2005).

UNE ÉMENDATION NON-AVENUE DANS L'ÉDITION
DU *PSAUTIER HURMUZAKI* (DE ION GHEŢIE ET MIRELA TEODORESCU)

(Résumé)

L'auteur signale une émendation non-avenue dans l'édition récente du *Psautier Hurmuzaki* (de Ion Gheţie et Mirela Teodorescu. Bucarest, Editura Academiei Române, 2005): la graphie *aciuotoriu* (= *aciuător*) „abri, refuge" du manuscrit ancien n'aurait pas du être modifié en *agiutoriu* „aide" par les éditeurs.

Cuvinte-cheie: emendare, ediţie critică, aciuător.

Mots-clés: émendation, edition critique, „aciuător".

Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti",
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

BDD-A30646 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:28 UTC)